

Nr 30

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökning av de svenska insatserna i Internationella valutafonden och Världsbanken, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 20 mars 1959 dagtecknad proposition, nr 126, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med propositionen bilagda resolutionstexter, godkänna en höjning av den svenska kvoten i Internationella valutafonden med 50 procent samt en ökning av den svenska andelen i Världsbankens grundfond med 100 procent ävensom att lämna riksbanken garanti för täckning av de eventuella förluster som hänför sig till de ökade insatserna och vilka fullmäktige i riksbanken icke anser böra belasta banken,

dels ock bemyndiga riksbanken att tillskjuta det erforderliga kapitalet samt påtaga sig de förpliktelser som följer med teckning av 1 000 andelar, var och en med ett nominellt värde av 100 000 dollar, i Världsbankens grundfond.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta, likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 465 av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.* och inom andra kammaren nr 569 av herr *Rubbestad m. fl.*

I motionerna föreslås, »att riksdagen ville avslå proposition nr 126».

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionen I: 465.

I en den 26 februari 1959 dagtecknad skrivelse har *fullmäktige i riksbanken* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens bemyndigande att godkänna dels en höjning med 50 procent av den svenska kvoten i Valutafonden (IMF), dels en ökning med 100 procent av den svenska andelen i Världsbankens (IBRD) grundfond samt en ökning med 11 000 miljoner dollar av sagda grundfond.

Beträffande innehållet i bankofullmäktiges skrivelse får utskottet hänvisa till propositionen.

Departementschefen har anfört följande.

Internationella valutafonden och Världsbanken har under senare år fått en allt större betydelse i sina uppgifter att med olika medel förstärka den internationella likviditeten. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har fondens insatser vid ett flertal tillfällen av akut valutaoro spelat en av-

görande roll. Banken har å sin sida i utvidgad omfattning bedrivit utlåning för investeringsändamål åt främst underutvecklade länder. Ökningen av dess verksamhet har varit särskilt markant under redovisningsåret 1957/58 och därefter. Medan fonden och banken fortfarande arbetar med i stort sett samma resurser som vid sin tillkomst år 1946, har världshandeln under de senaste tio åren nästan fördubblats och prisnivån i exempelvis För-enta staterna sedan 1944 gått upp med omkring 50 procent. Som en följd av denna utveckling kan man räkna med att såväl fonden som banken i framtiden kommer att ställas inför uppgifter för vilka deras nuvarande tillgångar befinnes otillräckliga.

Mot denna bakgrund får de beslut ses som fattades i New Delhi i oktober 1958 och som ledde till att konkreta förslag nu lagts fram för ställningstagande av medlemsländerna. Såsom nämnts förutses en allmän höjning av Valutafondens resurser med 50 procent och av Världsbankens grundfond med 100 procent. I samband härmed föreslås vissa ytterligare höjningar och justeringar, för vilka redogjorts i det föregående. De medför för bankens del att grundfonden höjes från 10 000 till 21 000 miljoner dollar. Jag vill i detta sammanhang understryka, att endast kvotshöjningen i fonden förutsätter en ökning av de kontanta inbetalningarna. Vad banken beträffar skall höjningen inskränka sig till tecknande av nya insatser, vilket medför att garantibeloppet förstärks och banken sätts i stånd att utvidga sin upplåning.

För egen del ansluter jag mig till den av majoriteten av riksbanksfullmäktige företrädna uppfattningen och finner det väl motiverat att Sverige även i fortsättningen lämnar sin fulla medverkan i det internationella samarbete varom här är fråga. Beträffande Valutafonden har det från svensk sida hittills inte funnits anledning att utnyttja dess resurser. Det får emellertid anses vara angeläget ur svensk synpunkt att fondens funktion som stabiliserande faktor i internationella valutasammanhang och främjare av världshandelns harmoniska utveckling inte bromsas upp. Världsbankens uppgift att efter affärsmässiga grunder i växande utsträckning lämna krediter för produktiva syften åt såväl underutvecklade länder som industrialiserade men kapitalbehövande länder motiverar även i fortsättningen stöd från svensk sida.

De finansiella konsekvenserna för Sveriges del av den föreslagna utvidgningen av Valutafondens resurser blir, att den svenska kvoten höjes från 100 till 150 miljoner dollar. Av höjningen på 50 miljoner dollar skulle riksbanken inbetala 12,5 miljoner dollar i guld samt avsätta motvärdet i svenskt myntslag till 37,5 miljoner dollar, det vill säga ca 194 miljoner kronor, till fondens konto i riksbanken. Den föreslagna ökningen av Världsbankens kapital innebär att Sveriges andel i grundfonden ökar från 100 till 200 miljoner dollar, motsvarande omkring 1 034 miljoner kronor. Såsom tidigare nämnts blir någon ytterligare inbetalning i detta sammanhang ej erforderlig, då ökningen helt hänför sig till garantibeloppet.

Procedurordningen vid genomförandet av en höjning av insatserna har fastställts något olika för fonden och banken. Vad beträffar fonden skall

godkännandet meddelas i en skriftlig notifikation, varefter inom den fastställda tiden erforderlig inbetalning skall ske. Beträffande banken har vederbörande styrelseledamot att rösta för en allmän höjning av grundkapitalet, varefter verkställas nyteckning av det ökade kapitalet i banken. De resolutionsförslag, varom här är fråga och som även inbegriper de ytterligare höjningar och justeringar som jag tidigare omnämnt, torde såsom *bilagor A och B* få fogas till detta protokoll.

Av riksdagen torde böra utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att godkänna den föreslagna ökningen av de svenska insatserna ävensom för riksbanken att tillskjuta det erforderliga kapitalet. I likhet med vad som skedde vid Sveriges anslutning till fonden och banken bör vidare Kungl. Maj:t bemyndigas att lämna den av riksbanken förutsatta garantien för att riksbanken skall erhålla ersättning av statsmedel för de eventuella förluster, som kan uppkomma till följd av ökningen av insatserna.

Utskottet

Den svenska kvoten i Internationella valutafonden uppgår för närvarande till 100 miljoner dollar, varav 25 procent inbetalats i guld och 75 procent erlagts i kronor till fondens konto i riksbanken. I Internationella återuppbyggnadsbanken (Världsbanken) är den svenska andelen likaledes 100 miljoner dollar. Av detta belopp har 2 procent erlagts i guld och 18 procent i kronor eller sammanlagt ca 103 miljoner kronor, medan resterande 80 procent utgör ett garantibelopp som skall inbetalas endast om så är nödvändigt för att möta bankens förpliktelser. I sammanhanget kan nämnas, att det belopp som år 1951 ställdes till Världsbankens förfogande på konto i riksbanken efter successiva svenska medgivanden numera praktiskt taget helt utnyttjats av Världsbanken i dess låneverksamhet.

Under senare år har Internationella valutafondens och Världsbankens uppgifter att med olika medel förstärka den internationella likviditeten fått en allt större betydelse. Vid ett flertal tillfällen av akut valutaoro har sålunda fondens insatser spelat en avgörande roll. Världsbanken har å sin sida i allt större omfattning kommit att engagera sig i låneprojekt i medlemsländerna, främst i underutvecklade länder. Samtidigt med att Internationella valutafondens och Världsbankens verksamhet utvidgats, världshandeln expanderat och prisnivån stigit har fondens och bankens resurser bibehållits i stort sett oförändrade sedan tillkomsten år 1946. Sedan någon tid har därför på internationellt plan diskussion förts om önskvärdheten av att förstärka fondens och bankens resurser. Vid det årsmöte med dessa institutioner, som ägde rum i New Dehli i oktober 1958 med deltagande av representanter från samtliga 68 medlemsländer fattades beslut, som nu resulterat i att konkreta förslag lagts fram för ställningstagande av medlemsländerna. Förslagen innebär en allmän höjning av Valutfondens resurser med 50 procent och av Världsbankens grundfond med 100 procent. Endast kvothöjningen i fonden förutsätter en ökning av de kontanta inbetalningarna, medan andelsökningen i banken inskränker sig till tecknande av nya insatser. Det

senare medför en förstärkning av garantibeloppet, vilket är av betydelse vid bankens fortsatta upplåning, vilken till stor del sker i Förenta staterna. Det förtjänar i sammanhanget nämnas, att Världsbanken, som bedriver sin utlåning på bankmässiga grunder, under de gångna åren kunnat bygga upp reservfonder på inemot 400 miljoner dollar och att bankens årliga vinst numera uppgår till icke oväsentliga belopp.

För Sveriges del skulle konsekvenserna av den föreslagna utvidgningen av Valutafondens resurser bli, att den svenska kvoten höjes med 50 miljoner dollar till 150 miljoner dollar. Härav skulle riksbanken inbetala 12,5 miljoner dollar i guld samt avsätta motvärdet i svenskt myntslag till 37,5 miljoner dollar, d. v. s. cirka 194 miljoner kronor, till fondens konto i riksbanken. Den föreslagna ökningen av Världsbankens kapital innebär för Sveriges vidkommande, att andelen i grundfonden ökar med 100 miljoner dollar till 200 miljoner dollar, motsvarande omkring 1 034 miljoner kronor. Då ökningen helt hänför sig till garantibeloppet, ifrågakommer icke nu någon ytterligare inbetalning till Världsbanken.

Enligt utskottets mening bör Sverige även i fortsättningen lämna sin fulla medverkan i det internationella samarbete som sker inom Internationella valutafonden och Världsbanken. Även om vårt land hittills ej funnit anledning att utnyttja Valutafondens resurser är det ur svensk synpunkt angeläget, att fondens funktion som stabiliserande faktor i internationella valutasammanhang och främjare av världshandelns utveckling inte bromsas upp. Stöd från svensk sida bör vidare lämnas Världsbanken i dess arbetsuppgift att efter affärsmässiga grunder i växande utsträckning bedriva utlåning för investeringsändamål till främst underutvecklade länder. Härav framgår att utskottet icke kan biträda yrkandet i de likalydande motionerna I: 465 och II: 569.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, med avslag å motionerna I: 465 och II: 569, må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 28 april 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Mogård, Domö, Strandler, Larsson, Åke, och Danmans;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Larsson i Julita, Eliasson i Sundborn, Adamsson*, Setterberg i Vilske-Kleva, Boija, Bengtsson i Landskrona och Bengtsson i Göteborg*.

* Ej närvarande vid justeringen.